

5.18 KUVATAIDE

Lukion kuvataideopetuksessa opiskelija oppii tulkitsemaan, arvostamaan ja arvottamaan omaa ja muiden kuvallista kulttuuria. Kuvataideopetuksen tarkoituksena on kehittää opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan ja ympäristön visuaalisista ilmiöistä ja niiden merkityksistä. Omakohtainen taiteellinen työskentely antaa opiskelijalle mahdollisuuden taiteesta nauttimiseen, onnistumisen kokemuksiin ja itselle tärkeiden asioiden ilmaisemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan mielikuvituksen, luovan ajattelun ja assosiaatiokyvyn kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan ja perustelemaan esteettisiä ja eettisiä arvovalintojaan omassa elämässä, kuvataiteessa, mediassa ja kulttuuriympäristössä. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Opetuksessa syvennetään visuaalisen kulttuurin yleissivistyksen perusteet ja luodaan riittävät edellytykset jatko-opinnoille. Opetuksessa tutustutaan visuaalisiin ammatteihin ja taidealan organisaatioihin.

Opetuksen sisältöjä ovat kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu, taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen, ympäristön suunnittelu, arkkitehtuuri ja muotoilu sekä median visuaaliset tekstit.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, jossa taidolliset ja tiedolliset sisällöt täydentävät toisiaan. Oppisisällöistä rakennetaan teemallisia kokonaisuuksia ja opetuksessa tehdään yhteistyötä eri taiteen- ja tieteenalojen kanssa. Opetuksen lähtökohtana on opiskelijan oma kokemus, jonka pohjalta opiskelija toteuttaa monipuolisia kuvien tuottamis- ja tulkintaprosesseja. Oppiaineiden välistä yhteistyötä tehdään kouluympäristön viihtyvyyden ja kulttuuritoiminnan lisäämiseksi. Opiskelija hankkii projekti- ja kulttuuriosaamista työskennellessään mahdollisuuksien mukaan yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja arvottamaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria omassa elämässään ja yhteiskunnassa
- tuntee kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin keskeisiä käsitteitä ja osaa käyttää niitä taideteosten, visuaalisten viestien sekä omien ja toisten töiden tulkinnassa, arvioinnissa ja työskentelyprosessin kuvailussa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn ja itsearviointiin sekä yhteistyöhön
- oppii valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja, tekniikoita ja välineitä kuvallisessa ilmaisussaan
- tuntee nykytaidetta ja kuvataiteen historiaa
- ymmärtää mediakulttuuria ja sen vaikutusta ihmiseen ja yhteiskuntaan

- oppii mediatuotannon visuaalisen sisällön suunnittelua, tuottamista ja esteettistä arviointia ja osaa soveltaa mediateknologiaa omassa kuvallisessa työskentelyssään
- tuntee arkkitehtuurin, muotoilun ja esinekulttuurin visuaalista kieltä ja historiaa tiedostaa oman toimintansa vaikutukset luontoon, kulttuurimaisemaan, rakennettuun ympäristöön ja niitä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon
- osaa käyttää ja arvostaa kulttuuripalveluja.

ARVIOINTI

Kuvataiteen arviointi on pitkäkestoista ja vuorovaikutteista. Arvioinnin tulee antaa tietoa opiskelijan edistymisestä ja samalla kannustaa häntä ilmaisemaan itseään rohkeasti luottaen omaan kuvalliseen ilmaisuunsa. Kuvataideopetuksen tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja. Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaisulliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa teoretietoja omassa ilmaisussaan. Kuvataidekurssien arvioinnissa otetaan huomioon kuvalliset ja kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät, luonnokset, itsenäisesti suoritettavat tehtävät ja yleinen aktiivisuus.

PAKOLLISET KURSSIT

Kurssi 1. Minä, kuva ja kulttuuri (KU1)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee visuaalisen kulttuurin sisältöjä ja perusteita
- oppii ilmaisemaan itseään kuvataiteen keinoin ja tekemään omakohtaisia ratkaisuja
- oppii käyttämään taiteen käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan omia, muiden opiskelijoiden, taiteen ja median kuvia
- oppii tarkastelemaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä kriittisesti ja tulkitsemaan niiden sisältöjä, muotoja ja merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään
- ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.

KESKEISET SISÄLLÖT

- mitä taide on: taide yksilön ja yhteiskunnan kannalta ja erilaiset taidekäsitteet ja taidetieteet
- kuvan valta ja vallan kuva kulttuurissa
- taide kulttuurin tulkkina: suomalaisuus, pohjoismaisuus, eurooppalaisuus ja Euroopan ulkopuolisia kulttuureita

- oma kuvallinen ilmaisu: piirtäminen, maalaaminen, kolmiulotteinen työskentely, digitaalisen kuvan käyttö
- kuvan rakentamisen keinot: sommittelu, muoto, väri, liike, tila ja aika, rakenne ja materiaali
- kuvan tulkinta ja analysointi kuvallisin ja sanallisin keinoin, analysointitapoihin, kuten formalistiseen, semioottiseen, ikonografiseen ja reseptioanalyttiseen tulkintaan tutustuminen

Kurssi 2. Ympäristö, paikka ja tila (KU2)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii muotoilun ja arkkitehtuurin perusteita, ilmaisutapoja, materiaalituntemusta, estetiikkaa ja suunnitteluprosesseja
- oppii ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa tekemään havaintoja eri näkökulmista, kuten esteettiseltä ja eettiseltä sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän kehityksen kannalta
- oppii tarkastelemaan ympäristöä luonnonvaraisena, rakennettuna, sosiaalisena ja psyykkisenä ilmiönä sekä kulttuurisena viestinä
- ymmärtää yhteisö- ja ympäristötaiteen merkityksen ympäristösuunnittelussa ja laajemmin visuaalisessa kulttuurissa. Tutustuu Pietarsaaren kulttuurimaisemaan ja rakennusperintöön

KESKEISET SISÄLLÖT

- tila käsitteenä: tilan kokeminen psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena paikkana
- arkkitehtuurin ja muotoilun peruskäsitteet: mittakaava, liike, tila, suhdejärjestelmät, rakenne, väri, muoto ja materiaali
- maisema, rakennus, esine ja taideteos materiaalisena, henkisenä, esteettisenä ja oman aikansa kulttuurihistoriallisena viestinä
- arkkitehtuuri ja muotoilu kulttuurisesti kestävän kehityksen ja talouselämän näkökulmasta
- mallintaminen, havainnekuvat, esim. pohjapiirros, julkisivupiirros, projektiot ja perspektiivikuvat, pienoismallit ja materiaalikokeilut
- vierailut museoissa ja rakennuskohteissa

SYVENTÄVÄT KURSSIT

Kurssi 3. Media ja kuvien viestit (KU3)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii erittelemään ja tulkitsemaan median kuvaaman maailman suhdetta kulttuuriin ja todellisuuteen
- ymmärtää kuvailmaisun vaikutuskeinoja mediassa: kuvien vuorovaikutus, kuva ja teksti, kuvakulmat ja kuvakoot jne.
- oppii käyttämään erilaisia kuvia ja tekniikoita eri viestintäympäristöissä oman ilmaisunsa välineenä
- oppii analysoimaan ja kehittämään omaa mediasuhdettaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

- kuva mediassa: kuvajournalismi, mainonta, viihteen kuvat, sarjakuva, uutiskuva, www-sivujen ja tietokonepelien kuvailmaisu, merkit ja symbolit
- graafinen suunnittelu: taitto, typografia, kuvan muokkaus- ja siirtomenetelmät
- mediakuvien aatekriittinen ja kulttuurinen tarkastelu eri aikoina, paikoissa ja osakulttuureissa
- valokuva mediassa
- elokuva ja video: perinteinen ja uudistuva kuvakerronta
- visuaalisuus tuotteistamisessa ja tuotemerkkien luomisessa

Kurssi 4. Taiteen kuvista omiin kuviin (KU4)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa kuvataiteen historian pääpiirteitä teemallisesti ja kronologisesti
- ymmärtää kuvataiteen sisältöjä ja ilmaisutapoja eri aikoina ja eri kulttuureissa
- käyttää omassa ilmaisussaan hyväkseen taiteen tuntemustaan
- oppii työskentelemään itsenäisesti ja harjaantuu pohdiskelemaan, sanalliseen itsearviointiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

- taiteen ja tyylin historiaa luolamaalauksista 1800-luvun Eurooppaan.
- taidekuvan tulkinta ja analyysi kuvin ja sanoin
- eri aikakausien kulttuuristen merkitysten ja käsitysten ilmeneminen kuvataiteessa
- aiheen kehittäminen ja luonnostelu osana taiteellista luomisprosessia
- kuvan sisältö ja muoto taiteilijan ja kulttuurin viestinä, sommittelu, kuten: väri, valo, varjo ja liike sekä illusorisuus ja kolmiulotteisuus sekä pinnan rakenne ja materiaali

Kurssi 5. Nykyaiteen työpaja (KU5)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan nykytaidetta ja taiteilijoita (pop-taide, maataide, käsitetaide, tilataide jne.)
- oppii seuraamaan ja arvioimaan nykytaiteen ajankohtaisia ilmiöitä
- oppii havaitsemaan ja oivaltamaan visuaalisia merkityksiä ympäristössä sekä soveltamaan havaintojaan omassa ilmaisussaan
- oppii ymmärtämään ja käyttämään modernin taiteen ja nykytaiteen keinoja työskennellessään erilaisten ilmiöiden parissa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn.

KESKEISET SISÄLLÖT

- mitä nykytaide on: nykytaiteen taustalla vaikuttavat ilmiöt ja erilaiset taidekäsitteet
- nykytaide ja kulttuurien välinen vuorovaikutus, visuaaliset alakulttuurit
- taiteiden väliset projektit koulussa tai koulun ulkopuolella mahdollisuuksien mukaan
- oman produktion toteuttaminen

SOVELTAVAT KURSSIT

Kurssi 6: Maalausta ja modernismia (KU6)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii tuntemaan modernia taidetta ja taiteilijoita (impressionismi, ekspressionismi, kubismi, surrealismi jne)*
- *oppii ymmärtämään erilaisia taiteen tekemisen lähtökohtia*
- *tutustuu erilaisiin maalausmateriaaleihin ja tekniikoihin*

KESKEISET SISÄLLÖT

- *mitä moderni taide on, modernin taiteen taustalla vaikuttavat ilmiöt ja erilaiset taidekäsitteet*
- *eri tyylien suhde aiheeseen, muotoon ja väriin*
- *kuvallisia tehtäviä soveltaen eri aikakausien pyrkimyksiä*
- *akvarelli-/öljy-/akryyli-/temperamaalausta*

Kurssi 7: Kuvanveisto ja keramiikka (KU7)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu kuvanveistotaiteen historiaan ja nykypäivään*

- oppii käyttämään erilaisia kolmiulotteisen työskentelyn materiaaleja ja menetelmiä omassa kuvallisessa ilmaisussaan

KESKEISET SISÄLLÖT

- kuvanveistotaiteen historiaa, veistos ympäristötekijänä, veistos rakennustaiteen osana
- plastisen sommittelun ilmaisukeinot: muoto, tila, rakenne ja pinta
- plastisen muotoilun materiaalit: savi, kipsi, paperimassa, rautalanka ja –verkko, luonnonmateriaalit, jätemateriaalit ym.
- kolmiulotteisten töiden valmistusmenetelmät: muovailu, veistäminen, muotti ja valu,
- rakentaminen
- keramiikan koristelu (engobe-maalaus, lasitus)
- veistos, reliefi, mobile, assemblaasi, tilateos

Kurssi 8: Piirustus ja taidegrafiikka (KU8)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää havaintokykyään, tilan-, muodon- ja värintajuun sekä sommittelutaitoaan.
- kehittää kykyään valita ajatuksilleen, tunteilleen ja mielikuvilleen sopivin ilmaisumuoto, piirustusväline ja piirustustekniikka.
- oppii tuntemaan erilaisia metalligrafiikan menetelmiä ja käyttämään jotakin niistä
- oppii tuntemaan suomalaista taidegrafiikkaa

KESKEISET SISÄLLÖT

- sommittelu, muoto, tila ja liike, pinnan struktuuri
- piirtämisessä käytettävät materiaalit, erilaiset piirtimet ja piirustustekniikat
- lyijykynä, värikynä-, hiili-, tussi- ja erilaiset liitupiirustukset, pastellimaalaus ja sekatekniikat.
- metalligrafiikan menetelmät: kuivaneula, viivasyövytys, akvatinta ja pehmeä pohja

Kurssi 9: Sarjakuva (KU9)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- opiskelija syventää sarjakuvaan liittyvää tietämystään
- kehittää kuvallista ilmaisuaan sarjakuvan ilmaisukeinoin
- harjaantuu prosessinomaiseen tavoitteelliseen työskentelyyn ideasta valmiiseen tuotokseen

KESKEISET SISÄLLÖT

- *sarjakuvataiteen historiaa ja nykypäivää, sarjakuvan lajeja ja sarjakuvataiteilijoita*
- *sarjakuvan analyysi*
- *sarjakuvan ilmaisukeinot: kuvakoot ja kuvakulmat, ruudun ja sivun sommittelu, liike, rytmi ja tila, puhekuplat, äänitehosteet ja symbolit, hahmojen ja ilmeiden kehittäminen jne.*
- *tussipiirustustekniikat*
- *pilakuvien, sarjakuvastriippien ja pitempien sarjakuvakertomusten toteuttaminen käsikirjoituksesta ja luonnoksista puhtaaksi piirrettyyn sarjakuvaan ja ryhmän tuotosten kokoaminen sarjakuva-albumiksi*

Kurssi 10: Valokuvaus (KU10)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää tietojaan valokuvauksen historiasta ja merkityksestä yhteiskunnassa*
- *kehittää ilmaisutaitoaan valokuvan keinoin ja välinein*
- *kehittää valmiuksiaan arvioida valokuvaa esteettiseltä ja viestinnälliseltä kannalta*
- *oppii digitaalisen kuvankäsittelyn alkeita*

KESKEISET SISÄLLÖT

- *valokuvauksen historiaa*
- *valokuvan käyttömuodot viestinnässä*
- *valokuva taiteena*
- *järjestelmäkameran ja digitaalikameran ominaisuudet*
- *valokuvan ilmaisukeinot: kuvakulmat, kuvakoot, liike- ja syväterävyys, valonsuunta ja -laatu,*
- *kuvan sommittelu*
- *valokuvausta järjestelmäkameralla, filmin kehitys ja mustavalkokuvan vedostus paperille*
- *valokuvausta digitaalikameralla, digitaalisen kuvankäsittelyn alkeita*

Kurssi 11: Videokuvaus (KU11)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että

- *opiskelija syventää tietojaan elokuvan alalta ja saa lisää valmiuksia elokuvien ja televisio-ohjelmien arviointiin ja analysointiin*
- *opiskelija kehittää ilmaisutaitoaan elokuvan keinoin ja välinein*

- oppii toimimaan ryhmän jäsenenä ja harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn käydessään läpi elokuvan tekovaiheet ideasta valmiiseen elokuvaan

KESKEISET SISÄLLÖT

- elokuvan historiaan ja elokuvan lajityyppeihin (näytelmäelokuva, dokumentti, animaatio jne.) tutustumista
- elokuvan analyysi ja arviointi
- elokuvan ilmaisukeinot: kuvakulmat, kuvakoot, kameran liikkeet, subjektiivinen ja objektiivinen kamera, elokuvan aika ja rytmi, siirtymät jne.
- elokuvan teon vaiheet: synopsis, käsikirjoitus, kuvaus, leikkaus ja äänitys
- pienimuotoisten videoelokuvien toteuttaminen ryhmätyönä

AIHEKOKONAISUUDET KUVATAITEEN OPETUKSESSA

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys

Kuvataiteen opetuksessa osallistutaan paikalliseen kulttuurielämään kulttuuripalveluiden käyttäjinä ja kulttuurin tuottajina. Yhteistyökumppaneina voivat toimia mm. museot, paikallistelevisio ja paikallislehti. Yhteistyötä pyritään tekemään myös oman kunnan rakentamisesta vastaavien asiantuntijoiden kanssa. Opitaan kansalaisen vaikuttamismahdollisuuksista omaan lähiympäristöön. Osallistutaan koulun omien kulttuuritapahtumien ja juhlien järjestämiseen sekä kouluympäristön viihtyisyyden lisäämiseen taiteen keinoin.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Taiteen tekeminen voi muodostua elämän ilon ja jaksamisen lähteeksi. Taiteen avulla ihminen voi ilmaista omia ajatuksiaan ja tunteitaan. Omien lahjojen löytäminen ja kehittäminen kohottaa itsetuntemusta ja itsetuntoa. Moniaististen havaintojen ja kokemusten kautta syntynyt tieto luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä auttaa oivaltamaan, miten tärkeä merkitys hyvällä ja esteettisellä ympäristöllä on ihmisen hyvinvoinnille.

Kestävä kehitys

Kestävää kehitystä tarkastellaan suhteessa luonnonmaisemaan ja kulttuurimaisemaan sekä meitä ympäröivään esineympäristöön. Tutustutaan suomalaisen maiseman ominaispiirteisiin ja niitä uhkaaviin tekijöihin. Opitaan ymmärtämään, millaiset seikat muovaavat kulttuurimaiseman kehitystä ja miksi myös kulttuurimaisemaa ja rakennuksia tulisi suojella. Pohditaan hyvän ympäristön ominaisuuksia ja tavarantuotantoa esteettiset, eettiset ja ekologiset näkökohdat huomioiden sekä omien valintojen merkityksiä. Tutustutaan kuvataiteen suuntauksiin, joissa ekologinen näkökulma on huomioitu (Arte povera, maataide).

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Kuvataiteen opetus antaa opiskelijalle mahdollisuuksia rakentaa omaa kulttuuri-identiteettiään taide- ja ympäristökokemusten avulla. Opiskelija tutustuu suomalaiseen kuvataiteeseen, kansanperinteeseen, kulttuurimaisemaan, arkkitehtuuriin ja muotoiluun ja ymmärtää niiden merkitystä suomalaisen identiteetin rakentajina ja osana kulttuuriperintöämme. Opiskelija oppii tuntemaan myös eurooppalaisen kuvataiteen kehitystä ja sen taustalla vaikuttaneita ilmiötä sekä vieraiden kulttuurien taidetta ja kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Opiskelija oppii arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta elämän rikkautena ja luovuuden lähteenä.

Teknologia ja yhteiskunta

Ympäristön rakentaminen, arkkitehtuuri ja esinetuotanto sekä viestintäteknologia ovat osa teknologista kehitystä. Erityisesti arvioidaan nykyteknologian vaikutuksia elämäntapaan, rakentamiseen ja tavarantuotantoon sekä viestintään.

Viestintä- ja mediaosaaminen

Kuvataiteen opetus tarjoaa opiskelijalle opetusta ja toimintamuotoja, joiden avulla hän syventää ymmärrystään median keskeisestä asemasta ja merkityksestä kulttuurissamme ja kuvan merkityksestä mediassa. Kuvataiteen opiskelu antaa valmiuksia kuvallisten viestien tulkitsemiseen ja mediakriittisyyteen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään erityisesti mediakuvien vaikutuskeinoja ja median erilaisia rooleja viihdyttäjänä, tiedon välittäjänä ja yhteiskunnallisena vaikuttajana, käyttäytymismallien ja yhteisöllisyyden kokemusten tarjoajana sekä maailman- ja minäkuvan muokkaajana. Opiskelija havainnoi ja erittelee kriittisesti median kuvamaailman suhdetta todellisuuteen. Myös kulttuuriteksti eli ympäristön visuaalinen kieli on tärkeä osa viestintää. Opiskelija pystyy tuottamaan mediatekstejä ja monipuolistamaan ilmaisullista osaamistaan tuottaessaan itse mediatekstien sisältöjä. Opiskelija harjaantuu käyttämään median välineitä havaintoja tallennettaessa, suunnittelun apuvälineinä sekä varsinaisina ilmaisukanavina. Opetuksessa pyritään tekemään yhteistyötä paikallisen median kanssa.